

at faa den faglige, boglige Uddannelse, som er nødvendig for dem ved Siden af den praktiske Uddannelse i Læretiden. Der er saa godt som ingen af de foregaaende Talere, der er kommen ind paa denne Side af Sagen, jeg vil da gøre nogle korte Bemærkninger derom, som udelukkende skulle holde sig til dette Punkt.

En saadan Lettelse af Adgangen til Uddannelse for unge Handelsmænd kan i høj Grad tiltrænges. Saa vidt man kan skønne, faar 90 pCt. af hele den unge Handelsstand ikke anden Uddannelse i Skoler end den, de kunne skaffe sig om Aftenen i deres Fritid. Kun 10 pCt. af den unge Handelsstand ere i Stand til at skaffe sig Uddannelse i Dagskoler, som give en hel Del mere Udbytte. Det er højst ugunstige Forhold, som her ere til Stede, og Handelslærlingene ere særlig ugunstigt stillede i Sammenligning med dem, det ellers ligger nærmest at sammenligne dem med, nemlig Haandværkerlærlingene. Forholdet er jo dette, at paa alle Landets Værksteder og Arbejdspladser gaa Haandværkerlærlingene fra deres Arbejde Kl. 6, medens Handelsstandens Lærlinge og Medhjælpere, ogsaa hvis dette Lovforslag bliver til Lov, først ville kunne gaa fra deres Arbejde Kl. 8. De to Timers Forskel, som der er mellem Haandværker- og Handelslærlingenes Arbejdstid, spiller den allerstørste Rolle for den faglige Uddannelse, som Handelslærlingene skulle skaffe sig bag efter. Naar den lange Arbejdsdag til Kl. 8 er forbi, skulle de derefter søge Aftenskolen 3 eller 4 Gange om Ugen, 2 Timer hver Gang, saaledes at de først komme hjem Kl. 10, og saa er deres Fritid jo ogsaa forbi for den Dag, saa er der ikke mere tilbage af Aftenen.

Saa længe Forholdene ere saaledes, som de i Øjeblikket ere, er det ikke for meget sagt, at Handelslærlingene ere den Del af Ungdommen her i Danmark, for hvem Arbejdsvilkaarene og Uddannelsesvilkaarene i Øjeblikket ere de allervanskeligste, og hvis der er noget om det med de mange Klager over Handelsstandens slette Rekruttering gennem Lærlinge i de senere Aar, vilde det ikke være saa sært, fordi der i Virkeligheden er saa overmaade lidt, der kan lokke unge Menneskers Forældre til at sende dem ind paa denne Vej, naar man tager i Betænkning, hvor besværlige deres Arbejdsvilkaar ere.

Spørgsmaalet er altsaa, om dette Lovforslag her, hvis det bliver til Lov, vil byde nogen nævneværdig Bedring for de

unge Handelsmænd, og jeg vil da gerne betone, at det tror jeg aldeles ikke, Forslaget vil, jeg tror det i denne Henseende vil være saa godt som overflødigt. I hvert Fald gælder det om Forholdene ude i Provinserne, maaske mindre om Forholdene i København, her er det sandsynligt, at det vil kunne hjælpe en Del. Sagen er nemlig den, at allerede nu er det saaledes overalt i Provinserne, at Undervisningen i Aftenskolerne begynder Kl. 8 uden Hensyn til, om der er 8-Lukning af Butikkerne i den paagældende By eller ikke, og denne Undervisning, der begynder Kl. 8, gennemføres uden Vanskelighed alle Vegne, saa vidt det kan spores. Det er sket ved frivillig Overenskomst mellem Købmændene i de paagældende Byer, men disse Overenskomster overholdes forholdsvis let, og der viser sig ikke nogen Vanskelighed af Betydning for at gennemføre Undervisningen med den Undervisningstid, der er nu, fra Kl. 8—10. Derfor mener jeg, at Forslaget, saaledes som det nu er affattet, hvis det bliver gennemført, kun vil kunne lovfæste en Ordning, som allerede har vundet Hævd overalt i Provinsbyerne, men det vil ikke kunne medføre nogen som helst radikal Forandring, som der egentlig trænges til, for at skaffe disse unge Mennesker bedre Vilkaar for deres Skoleuddannelse.

Der er overalt i Handelsstanden en god Villie til at hjælpe paa disse Forhold ad frivillig Vej, der er en halv Snes Skoler i Landet af de noget over 50 eksisterende, som allerede nu have faaet en lidt tidligere Undervisningstid, idet de begynde enten Kl. 7 eller i hvert Fald Kl. 7^{1/2}, og det er forbavsende at se saa kendelig en Virkning, det øver paa Arbejdet i Skolen. Blot den ene Omstændighed, at der begyndes Kl. 7 i Stedet for Kl. 8, gør, at der bestilles saa afgjort meget mere i disse Skoler, der have den tidlige Undervisningstid. Saa meget gør den ene Times Forskel, den ene Ting, at de komme hjem Kl. 9 i Stedet for Kl. 10.

Ja, man er et Par Steder endogsaa kommen en lille Smule videre, idet man har faaet indført delvis Dagundervisning. I en By som Frederikshavn er det ved frivillig Overenskomst mellem Byens Købmænd blevet ordnet saaledes, at den ene af de Ugedage, da Lærlingene skulle gaa i Skole, gaa de om Formiddagen Kl. 10—12, hvad der er et overordentlig stort Fremskridt og ogsaa føles som saadant. Den anden By er Kolding, hvor man har faaet en fakultativ Ordning, saaledes at der